

Drs. A. Boers

PR No. 24-88

**RAMING VAN DE BEDRIJFSUITKOMSTEN IN 1988
VAN DE GLASTUINBOUW- EN CHAMPIGNONBEDRIJVEN**

December 1988

**Landbouw-Economisch Instituut
Afdeling Tuinbouw**

REFERAAT

RAMING VAN DE BEDRIJFSUITKOMSTEN IN 1988 VAN DE GLASTUINBOUW- EN CHAMPIGNONBEDRIJVEN

Boers, A.

Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut, 1988

Periodieke Rapportage 24-88

ISSN 0921-4267

17 p., 3 bijl.

Elk van de drie glastuinbouwsectoren - groente, snijbloemen en potplanten - geeft een winstgevende exploitatie te zien. In grote lijnen is het gunstige niveau van bedrijfsuitkomsten en inkomensvorming van het voorgaande jaar, in 1988 opnieuw gerealiseerd. Binnen de totale glastuinbouw nemen de kosten licht toe. De situatie in de groente- en bloemisterijsector verschilt echter op het punt van de opbrengstontwikkeling. In de groentesector treedt door lagere prijzen enig omzetverlies op, tegen een bescheiden toename van de omzet in de snijbloemen- en potplantensector.

Mede als gevolg van hogere prijzen zet de reeds in gang zijnde verbetering van rentabiliteit en inkomen van champignonbedrijven in 1988 door. Na een aantal financieel zeer ongunstige jaren is nu (weer) de situatie ontstaan waarin de gemaakte kosten bijna weer een volledige beloning vinden in de opbrengsten.

Glastuinbouw/Champignonteelt/Ramingen/Rentabiliteit/Inkomen/
Nederland

Overname van de inhoud toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding.

Inhoud

	Blz.
1. INLEIDING	5
2. BEREKENINGSWIJZE VAN DE GERAAMDE BEDRIJFSUITKOMSTEN	6
3. DE GERAAMDE BEDRIJFSUITKOMSTEN PER BEDRIJFSTAK IN 1988	7
3.1 Groenten onder glas	7
3.2 Snijbloemen onder glas	9
3.3 Potplanten onder glas	11
3.4 Totaal tuinbouw onder glas	12
3.5 Champignons	13
 BIJLAGEN	
1. Raming van de wijzigingen in opbrengsten en kosten per bedrijf in de groente-, de snijbloemen-, de potplantenteelt onder glas, de totale glassector en de champignonteelt in 1988; procentuele wijzigingen ten opzichte van 1987	15
2. Raming van de resultaten per bedrijf, de arbeids- opbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer in gld. in de groenteteelt, de snijbloemeteelt, de potplantenteelt onder glas en de totale glassector in 1988 in vergelijking met de resultaten in 1987	16
3. Raming van de resultaten per bedrijf, de arbeids- opbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer in gld. in de champignonteelt in 1988 in vergelijking met de resultaten in 1987	17

1. Inleiding

Het doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in de bedrijfseconomische resultaten van de glastuinbouw en de champignonenteelt in 1988. Omdat op dit tijdstip nog geen uitgewerkte LEI-boekhoudingen van de aan het rentabiliteits- en financieringsonderzoek deelnemende bedrijven beschikbaar zijn, moeten de resultaten worden geraamd.

Dit beeld van de te verwachten resultaten op tuinbouwbedrijven is van belang voor het Ministerie van Landbouw en Visserij en voor het tuinbouwbedrijfsleven.

Voor de glastuinbouw als geheel, voor de subsectoren glasgroenten, snijbloemen en potplanten onder glas, en voor de champignonenteelt is het geraamde gemiddelde netto-bedrijfsresultaat - het verschil tussen opbrengsten en kosten - per bedrijf weergegeven. Het netto-bedrijfsresultaat is tevens per f 100,- kosten uitgedrukt. Daarnaast is de gemiddelde arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer vermeld. De arbeidsopbrengst per ondernemer is samengesteld uit het netto-bedrijfsresultaat vermeerderd met de berekende vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer. Het ondernemersinkomen omvat de arbeidsopbrengst van de ondernemer vermeerderd met het saldo van de berekende en betaalde rente.

De belangrijkste kostensoorten, de opbrengst en het netto-bedrijfsresultaat zijn tenslotte ook per eenheid teeltoppervlakte vermeld.

2. Berekeningswijze van de geraamde bedrijfsuitkomsten

De ramingen zijn uitgevoerd aan de hand van de kosten- en opbrengstenontwikkelingen die in 1988 ten opzichte van 1987 zijn opgetreden. De cijfers van de bedrijfsuitkomsten in de genoemde respectievelijke bedrijfstakken in 1987 hebben hierbij mede als uitgangspunt gediend.

Informatie is ingewonnen omtrent de (veiling)omzetten voor 1 november 1988 en het gasverbruik (met betrekking tot glastuinbouw) vóór 1 oktober 1988 van deelnemers aan het rentabiliteits- en financieringsonderzoek in de glastuinbouw en in de champignon-teelt. Tevens is gelet op de ontwikkeling van de landelijke veilingomzetten in relatie met de wijzigingen in de landelijke arealen.

De ramingen van de kosten zijn gebaseerd op de gemiddelde prijsstijgingen van de afzonderlijke kostensoorten in 1988. Hierbij is tevens rekening gehouden met veranderingen in de verbruikte hoeveelheden.

De duurzame produktiemiddelen worden gewaardeerd op basis van de nieuwwaarde. Dit vormt tevens het uitgangspunt voor de vaststelling van de afschrijvings- en rentekosten van de duurzame produktiemiddelen.

Bij de berekening van de rente over het in de slijtende duurzame produktiemiddelen geïnvesteerde vermogen is een rentevoet van 6% aangehouden (1987 7%). Over het in de grond geïnvesteerde vermogen is 2½% en voor de vlottende middelen is eveneens 6% (in 1987 6½%) rente berekend. De kosten van de handenarbeid van de ondernemer en de meewerkende gezinsleden zijn op CAO-basis (incl. werkgeversaandeel in de sociale lasten) gewaardeerd. In de berekende arbeidskosten van de ondernemer is geen beloning voor leiding en toezicht opgenomen.

Zowel bij de berekening van de kosten als van de opbrengsten is rekening gehouden met veranderingen in de gemiddelde bedrijfsstructuur, waardoor de aandelen van de verschillende kostenfactoren kunnen wijzigen. Dit heeft tot gevolg dat de procentuele kostenstijging per bedrijf kan afwijken van die per eenheid van oppervlakte. Ook met de opbrengstmutatie kan dit het geval zijn.

Een overzicht van de geprognostiseerde procentuele veranderingen van opbrengsten- en kostencategorieën, zowel voor de prijs- als volumecomponent, is opgenomen in bijlage 1.

3. De geraamde bedrijfsuitkomsten per bedrijfstak in 1988

3.1 Groenten onder glas 1)

Kosten

Op grond van de ontwikkeling van de prijzen (2%) en hoeveelheden (0%) van de ingezette produktiemiddelen is in 1988 ten opzichte van het voorgaande jaar slechts een lichte stijging van het kostenbeeld per bedrijf te verwachten. Er is rekening gehouden met een toename van de oppervlakte glas met 1% per bedrijf.

Belangrijk daarbij is dat de brandstofkosten die in 1987 ruim een kwart lager lagen dan in 1986, het niveau van 1987 zullen evenaren. Het verbruik in 1988 ligt met -7% duidelijk lager dan in 1987 (effect van zachte winter), terwijl de gemiddelde prijs van aardgas een zelfde percentage gestegen is. Gedurende de periode 1987/88 is de prijs eerst gestegen van circa 17 cent in het eerste kwartaal van 1987 tot ruim 22 cent in het eerste kwartaal van 1988, waarna elk volgend kwartaal in 1988 de prijs steeds daalde tot 18,5 cent in het vierde kwartaal.

Voor arbeid wordt per bedrijf circa 3% stijging van de kosten voorzien, hetgeen opgebouwd is uit een toename van de uurloonkosten met 2% en een grotere inzet van deze produktiefactor met 1%.

De jaarkosten van duurzame produktiemiddelen (gebouwen, kassen, installaties en inventaris) zullen met circa 3% toenemen in 1988. Deze verwachting is gebaseerd op het feit dat het prijspeil van deze produktiemiddelen in 1988 circa 5% is gestegen, waarbij een investeringsniveau wordt verondersteld zodanig dat de bestaande moderniteit van het gemiddelde bedrijf wordt gehandhaafd. In vergelijking met een reeks voorliggende jaren is vanaf 1987 duidelijk sprake van een toenemende investeringsactiviteit op de bedrijven, hetgeen duidelijk een inhaaleffect is voor een periode waarin de investeringen op een te laag niveau stonden.

Deze kostenverzwaring wordt echter voor een groot deel gecompenseerd door een daling met één procentpunt (tot 6%) van de ingerekende rentevoet.

De overige kostencategorieën geven in totaliteit slechts 1% stijging te zien per bedrijf, hetgeen opgebouwd is uit enige toename van materiaal- en algemene kosten en enige daling aan de afleveringskant hetgeen samenhangt met het lagere opbrengstpeil.

1) Op het moment van het opstellen van de raming 1988 zijn de definitieve cijfers 1987 nog niet beschikbaar. Voor 1987 zijn voorlopige uitkomsten vermeld.

Opbrengsten

De landelijke veilingomzet van kasgroenten 1988 zal naar verwachting circa 5% lager uitkomen dan in 1987. De aangevoerde hoeveelheid produkt zal enkele procenten hoger uitkomen dan in het voorgaande jaar. Deze produktie is gerealiseerd op een areaal dat een half procent kleiner is dan in 1987, zodat er in 1988 opnieuw sprake is van een toenemende produktie-intensiteit. De afzet heeft plaatsgevonden tegen een prijsniveau dat circa 6% lager ligt dan in 1987 en zal ongeveer gelijk zijn aan dat van 1986.

Het jaar 1988 geeft voor de meeste hoofdgewassen in de glasgroenteteelt lagere prijzen te zien dan het (gunstige) jaar 1987. Bij tomaat lag de prijs van respectievelijk ronde en vleestomaat circa 8 en 13, en bij komkommer 6% lager. Bij paprika is de situatie verschillend per kleur: groen en geel geven een prijsdaling te zien, voor rood daarentegen ligt de prijsvorming op een aanmerkelijk hoger niveau dan in 1987. In totaliteit is er voor paprika sprake van een lichte prijsverbetering. Hiermee is paprika toch wel een gunstige uitzondering, omdat ook voor gewassen als sla en radijs genoeg moest worden genomen met lagere prijzen.

Het produkt tomaat geeft een aantal interessante ontwikkelingen te zien. In de eerste plaats de steeds belangrijker wordende plaats van de vleestomaat. Terwijl de aanvoer van ronde tomaat in 1988 circa 5% achterbleef bij die van het voorgaande jaar, groeit de aanvoer van vleestomaat opnieuw bijzonder sterk (circa 30%). Binnen de totale tomatenaanvoer maakt vleestomaat al bijna een kwart gedeelte uit. Een tweede aandachtspunt is de beperkte toename van de produktie van ronde en vleestomaten samen, die plaatsvindt op een areaal dat circa 5% kleiner is dan in 1987. Deze sterke groei van de produktie per vierkante meter wordt voor een groot gedeelte verklaard door teeltvervroeging die op veel bedrijven is toegepast. De overige groentegewassen laten in het algemeen slechts een zeer beperkte stijging zien van de produktie per vierkante meter.

De aanvoer van komkommer is ruim 4% hoger dan in 1987, hetgeen grotendeels samenhangt met een groter beteeld areaal. Ook produkten als aubergine en radijs vertonen een groei in de aanvoer op de veiling. Paprika geeft een opmerkelijke groei te zien in aanvoer van de kleur groen, waarbij bij rood enige daling optreedt. Ook in 1988 vindt een doorgaande opmars plaats van de gele paprika, die op dit moment ongeveer een zesde deel van de totale paprikaproduktie beslaat.

De bedrijfsniveau wordt een daling van de geldelijke omzet verwacht van circa 3%. Bij een toename van de bedrijfsomvang met 1% daalt het opbrengstniveau per vierkante meter met 4% als gevolg van het 6% lagere prijspeil van de produkten.

Bedrijfsuitkomsten

Met name door de lagere opbrengsten per bedrijf en in mindere mate door enige kostenstijging moet worden ingeleverd op het zeer gunstige rentabiliteitsniveau van het voorgaande jaar. Het netto-bedrijfsresultaat wordt echter ook in 1988 opnieuw op een positief niveau geraamd van 2% van de kosten (in 1987 8%). Per vierkante meter bedraagt dit positieve resultaat in 1988 nog bijna één gulden tegen ruim vier gulden in 1987, en een tekort van vier gulden in 1986.

De arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer is voor 1988 berekend op gemiddeld f 76.500,- respectievelijk f 92.000,-. In 1987 waren deze bedragen f 96.400,- respectievelijk f 111.800,-.

De uitkomsten van de glasgroentebedrijven - gemiddeld per bedrijf en per m2 glas - zijn weergegeven in bijlage 2.

3.2 Snijbloemen onder glas 1)

Kosten

De ontwikkeling van prijzen (0%) en hoeveelheden (2%) van de produktiemiddelen veroorzaakt slechts een beperkte mate van kostenstijging (ruim 2% per bedrijf); de omvang van de kostenstijging per bedrijf is vergelijkbaar met die in de glasgroentesector. Hierbij is aangenomen dat de gemiddelde bedrijfsomvang niet toeneemt. Dit betekent dat de kosten per vierkante meter in 1988, na stabilisatie in 1987, ook ruim twee procent hoger liggen dan in beide voorafgaande jaren.

Terwijl in 1987 de brandstofkosten circa een kwart lager uitkwamen dan in 1986, wordt in 1988 opnieuw enige daling (5%) verwacht. Deze is te danken aan een lager verbruik (-8%) bij een lichte stijging van de gemiddelde prijs in 1988 ten opzichte van 1987 (3,5%).

De belangrijke kostenpost arbeid neemt ook in 1988 weer verder toe (3,5%); deze toename bestaat vooral uit een uurloonkostenstijging, aangevuld met enige uitbreiding van de inzet van arbeidskracht.

De kosten van duurzame produktiemiddelen gaan omhoog als gevolg van toenemende prijzen (5%) en een hogere investeringsactiviteit. De totale stijging van rente en afschrijving blijft echter beperkt tot 2,5% dankzij een daling van de berekende rentevoet. Voor de overige kosten (materialen, aflevering en algemene kosten) wordt een stijging voorzien van 3,5% per bedrijf.

1) Zie noot 1 op pagina 7.

Opbrengsten

De landelijke omzet van snijbloemen zal in 1988 naar schatting 7% hoger zijn dan in 1987. Gezien de groei van de betaalde oppervlakte met snijbloemen van 1,5% is er in 1988 duidelijk sprake van enige omzetgroei per vierkante meter glas. De belangrijkste oorzaak hiervan is de betere prijsvorming voor de meeste belangrijke produkten. Hogere prijzen werden behaald door rozen, chrysanten, cymbidium en anjers. Daarentegen gaven gerbera en freesia niet of nauwelijks hogere prijzen te zien. Ook de afzet van snijtulpen in de eerste maanden van 1988 vond plaats tegen wat lagere prijzen dan in 1987.

De aanvoer van rozen en chrysanten nam duidelijk toe in 1988 evenals de betaalde arealen van deze gewassen. Ondanks de afname van het areaal trosanjers steeg de aanvoer in 1988. Freesia is vrij stabiel gebleven in areaal en aanvoer, terwijl gerbera enige teruggang vertoont.

Deze ontwikkelingen worden bevestigd door de gang van zaken op de individuele bedrijven die behoren tot de steekproef snijbloemen van het rentabiliteits- en financieringsonderzoek. In verband met de afwijkende samenstelling van het gewasassortiment op deze gespecialiseerde snijbloemenbedrijven wordt rekening gehouden met een prijsstijging van 2% en een gelijkblijvende fysieke productie per bedrijf. De totale bedrijfsopbrengst (inclusief berekende aanwas van vaste plantopstanden) zal vermoedelijk 1,5% hoger zijn dan in 1987. In 1987 vond er een toename van de bedrijfsopbrengst plaats van circa 6%. Per vierkante meter komt de bedrijfsopbrengst in 1988 uit op circa 72 gulden en vertoont een doorgaande stijgende lijn met voorgaande jaren (in 1987 en 1986 respectievelijk 71 en 67 gulden per vierkante meter).

Bedrijfsuitkomsten

Op basis van de geraamde opbrengst- en kostenontwikkelingen wordt, evenals in 1987 het geval was, voor 1988 opnieuw een kostendekkende bedrijfsexploitatie verwacht. Deze gunstige ontwikkeling is veroorzaakt door enige omzetgroei die vrijwel gelijke tred houdt met een beperkte kostenstijging per bedrijf. Terwijl in 1986 de opbrengsten nog 5% achterbleven bij de gemaakte kosten, werden de kosten in 1987 en 1988 - met een nettooverschot van respectievelijk 1 en 0% - volledig gedekt door de gerealiseerde opbrengst: per vierkante meter bedraagt het nettooverschot 60 cent in 1987 en in 1988 nihil.

Op grond hiervan wordt in 1988 een gemiddelde arbeidsopbrengst per ondernemer van f 69.500,- geraamd (f 71.600,- in 1987). Het gemiddelde ondernemersinkomen per ondernemer komt dan uit op f 84.600,- (in 1987 f 86.700,-).

Uitkomsten van de snijbloemenbedrijven zijn weergegeven in bijlage 2.

3.3 Potplanten onder glas 1)

Kosten

De kostenstijging in deze sector is ten opzichte van 1987 gemiddeld op circa 4,5% per bedrijf geraamd (1% prijsstijging en 3,5% hoger verbruik van produktiemiddelen). Hierbij is aangenomen dat de gemiddelde bedrijfsgrootte met 1% toeneemt.

De stijging van elk van de belangrijkste kostensoorten als arbeid, duurzame produktiemiddelen en de (verzamel-)categorie "overige" kosten ligt in de orde van grootte van de totale kostenontwikkeling, met uitzondering van die van de brandstofkosten. Er wordt namelijk - evenals bij de snijbloemensector - een daling van de brandstofkosten verwacht (circa 6% per bedrijf in de potplantensector); deze kostendaling is het resultaat van een afname van het verbruik met 10% en een aardgasprijsstijging van 4%.

De arbeidskostenstijging van 5,5% per bedrijf bestaat voor de ene helft uit een toename van de arbeidskosten per uur, en voor de andere helft uit een groeiende arbeidsinzet.

Ook de jaarkosten van duurzame produktiemiddelen laten een stijging zien in 1988 (ruim 4% per bedrijf). In de volumesfeer belooft de stijging circa 9%. Aan de prijskant zijn twee aspecten van belang: enerzijds een stijging van het gemiddelde prijspeil van de investeringsgoederen (5%) en anderzijds de daling van de ingecalculerde rentevoet.

Een en ander leidt tot lagere rentekosten (3,5%) en tot hogere afschrijvingen (9%).

De toename (5,5%) van de eerder vermelde verzamelcategorie "overige" kosten kan voor het grootste deel worden toegeschreven aan de volumecomponent. Kosten van aflevering zullen naar verwachting met 4% per bedrijf toenemen in 1988, terwijl zowel de kosten van materialen en algemene kosten met circa 6% stijgen.

Opbrengsten

Volgens de Landbouwtelling is het areaal potplanten in Nederland in 1988 met 8% toegenomen (9% in 1987). Daar een niet onbelangrijk deel van de potplanten niet via de veiling wordt afgezet, is de laatste niet geheel maatgevend voor de ontwikkeling van de geldopbrengsten van het gemiddelde bedrijf. De veilingomzet geeft slechts een indicatie. Er kan een omzetstijging op de veilingen verwacht worden van circa 10%, die volledig wordt verklaard uit een hogere aanvoer (ook 10%). Het gemiddelde prijsniveau van potplanten is in 1988 vrijwel gelijk aan dat in 1987. Het gestegen aanvoer- en omzetbedrag in 1988 hangt sterk samen met de areaalontwikkeling. Per oppervlakte-eenheid is daarnaast ook sprake van enkele procenten groei van produktie en omzet.

Mede op grond van de opbrengstwaarnemingen op individuele

1) Zie noot 1 op pagina 7.

bedrijven wordt een productie- en opbrengsttoename van 4% per bedrijf verwacht.

Gegeven de hiervoor beschreven ontwikkelingen in kosten en opbrengsten wordt ook voor 1988 een voortzetting van het gunstige rentabiliteitsniveau van de afgelopen jaren verwacht. Het gemiddelde netto-bedrijfsresultaat wordt geraamd op 0% van de kosten; dit is gelijk aan 1987.

Op grond hiervan kan de arbeidsopbrengst per ondernemer op circa f 68.500,- worden geraamd (1987: f 69.700,-). Het ondernemersinkomen per ondernemer zal dan naar schatting f 82.100,- bedragen (1987: f 83.800,-).

De uitkomsten van de potplantenbedrijven zijn weergegeven in bijlage 2.

3.4 Totaal tuinbouw onder glas 1)

Om tot een totaal beeld van de glastuinbouw te komen worden de hiervoor behandelde groepen - groenten onder glas, snijbloemen onder glas, en potplanten onder glas - en de zeer beperkte groep gemengde glasbedrijven gecombineerd. Deze gecombineerde groep omvat bedrijven waarvan het aandeel glastuinbouw steeds 60% en meer van de totale bedrijfsomvang - gemeten in standaardbedrijfs-eenheden - bedraagt.

Op grond van de ontwikkelingen in de onderliggende sectoren wordt voor de glastuinbouw in totaliteit geen wijziging verwacht in de opbrengst per bedrijf, terwijl de kosten met circa 2% stijgen ten opzichte van het voorgaande jaar.

Zowel arbeid, duurzame produktiemiddelen als de categorie "overige kosten" nemen elk met 3% toe; een daling vindt plaats bij de brandstofkosten met 2%, hetgeen het gevolg is van een daling van het gebruik met 7% (zachte winter), ondanks een prijsstijging met ruim 5%.

Toenemende investeringsactiviteit die in 1987 is ingezet, leidt tot verhoging van de jaarkosten van duurzame produktiemiddelen. Deze hoeveelheidscomponent wordt begroot op 6%. De prijscomponent zal naar verwachting dalen (-3%), doordat de daling van de (berekende) rentekosten de toename van het prijspeil van de investeringsgoederen overtreft.

Naast de kosten van investeringsgoederen geven alle andere belangrijke kostensoorten een stijging te zien zowel in de mate van gebruik als in de prijs van de produktiemiddelen.

De gelijkblijvende opbrengst voor het gemiddelde glastuinbouwbedrijf is opgebouwd uit een hoeveelheid produkten die 2% hoger is dan in 1987, die werd afgezet tegen een 2% lager prijspeil. Snijbloemen en potplanten waren in 1988 vrij constant in het gemiddelde prijsniveau in vergelijking met 1987, terwijl de

1) Zie noot 1 op pagina 7.

glasgroenteprodukten duidelijk een stapje terug moesten doen (-6%).

De combinatie van een paar procent hogere kosten en gelijkblijvende opbrengsten betekent een beperkte daling van het (gunstige) rentabiliteitsniveau van 1987 (3%) tot 1% van de kosten. Hiermee is 1988 na 1987 opnieuw een jaar waarin alle gemaakte kosten volledig zijn goedgeemaakt uit de opbrengst van de producten.

Op grond hiervan wordt in 1988 een gemiddelde arbeidsopbrengst van de ondernemer geraamd van f 72.700,- (1987 f 83.000,-). Het gemiddelde ondernemersinkomen per ondernemer komt dan uit op f 87.800,- (1987 f 98.100,-).

De uitkomsten van de totale tuinbouw onder glas zijn weergegeven in bijlage 2.

3.5 Champignons 1)

Kosten

Op basis van het prijsverloop en gebruik van de produktiemiddelen treedt in 1988 een lichte stijging op in het totale kostenniveau (2,5% per bedrijf). Bij de kostenraming is aangenomen dat de gemiddelde bedrijfsoppervlakte met 1% toeneemt in vergelijking met het voorgaande jaar, zodat per vierkante meter het totale kostenniveau met 1,5% toeneemt. Voor de oorzaken hiervan staan hieronder de ontwikkelingen bij de belangrijkste kostencategorieën vermeld.

De kosten van directe teeltmaterialen (compost, broed en dekgrond) stijgen (bijna 4% per bedrijf) als gevolg van een toegenomen verbruik. De prijs vertoonde een lichte daling.

Voor de kosten van de belangrijke categorie arbeid (ruim een derde van alle kosten) wordt een stijging van 2 tot 3% verwacht. Dit hangt samen met een nagenoeg gelijkblijvende arbeidsinzet (bij een toenemende kg-produktie) die wordt beloond tegen een gemiddeld loonniveau dat een paar procent hoger ligt dan in 1987.

De berekende kosten van de duurzame produktiemiddelen (gebouwen, cellen en inrichting) zullen in 1988 op hetzelfde peil liggen als in 1987. De afschrijving zal in verband met hogere prijzen voor de investeringsgoederen en een toenemende investeringsactiviteit hoger uitkomen, terwijl de (berekende) rentekosten zullen dalen als gevolg van een lagere ingecalculerde rentevoet in 1988.

Voor de overige kostencategorieën (bijvoorbeeld aflevering en algemeen) wordt - in totaliteit - een toename van circa 4% voorzien.

1) Zie noot 1 op pagina 7.

Opbrengsten

Aangezien niet alle champignons voor de veilingklok worden afgezet, hoeft de ontwikkeling in de veilingafzet niet maatgevend te zijn voor het totale afzetgebeuren. De aanvoer op de veilingen is in 1988 nauwelijks groter dan in 1987. Het beteelde areaal champignons is in 1988 volgens meetellingsgegevens met 3% toegenomen.

Mede op grond van de opbrengstwaarnemingen op individuele bedrijven wordt in 1988 aan de opbrengstkant een groei van de fysieke produktie van 4,5% per bedrijf verwacht. De afzet vond plaats tegen een hoger prijspeil (+3,5%). Hiermee wordt de in 1987 reeds sterk verbeterde prijsvorming (in vergelijking met 1985 en 1986) ook in 1988 gehandhaafd en zelfs licht verbeterd. Zowel industriekwaliteit als produktie voor de verse markt ontmoeten hogere prijzen. Gemiddeld zal de omzet van champignons hierdoor met circa 8% per bedrijf stijgen.

Bedrijfsuitkomsten

Het zeer lage rentabiliteitsniveau van de jaren 1985 en 1986 (resp. -17 en -24% 1)) verbeterde reeds in 1987 krachtig tot een niveau van minus 8% als gevolg van een duidelijk prijsherstel. In 1988 wordt het verliesgevend niveau nog verder beperkt als gevolg van het feit dat de toename van de geldelijke opbrengst door hogere prijzen en grotere produktie de verwachte kostenstijging opnieuw duidelijk overtreft.

In 1988 zal naar verwachting van iedere f 100,- gemaakte kosten er nog slechts f 3,- niet worden goedge maakt uit opbrengsten. Het gemiddelde netto-bedrijfsresultaat ligt daarmee op minus 3% van de kosten. Per vierkante meter teeltoppervlakte bedragen (op jaarbasis) de totale kosten f 367,- en de opbrengsten f 356,-; het tekort belooft hiermee f 11,- in 1988 tegen f 28,- in 1987.

De arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer worden op gemiddeld f 58.300,- respectievelijk f 65.500,- becijferd (vorig jaar f 39.800,- respectievelijk f 48.900,-).

De uitkomsten van de bedrijven met champignons zijn weergegeven in bijlage 3.

1) Beide berekend volgens de sinds 1986 gangbare verwerkingsmethode WIR.

Bijlagen

Bijlage 1 Raming van de wijzigingen in opbrengsten en kosten per bedrijf in de groente-, de snijbloemen-, de potplantenteelt onder glas, de totale glassector en de champignonenteelt in 1988; procentuele wijzigingen ten opzichte van 1987

	Groenten onder glas		Snijbloemen onder glas		Potplanten onder glas		Totaal tuinbouw onder glas	
	prijs volume waarde %	waarde %	prijs volume waarde %	waarde %	prijs volume waarde %	waarde %	prijs volume waarde %	waarde %
%-Verandering 1988 ten opzichte van 1987 van:								
Glasoppervlakte	1		0		1		0,5	
Opbrengst	-6	3	-3	2	0	2	4	-2
Kosten								
- rente en afschrijving	-1	4	3	-5	7	2	4	-3
- brandstof	7	-7	0	4	-8	-5	-6	5
- arbeid	2	1	3	3	1	4	5	2
- overige kosten	1	0	1	1	3	4	6	1
Totale kosten	2	0	2	0	2	2	4	1

Champignons

	prijs volume waarde	
	waarde	%
Teeltoppervlakte	1	
Opbrengst	4,5	3,5
Kosten		
- rente en afschrijving	-2	2
- brandstof	4	0
- arbeid	2	0
- compost, broed en dekgrond	-1	5
- overige kosten	2	2
Totale kosten	1	2

Bijlage 2 Raming van de resultaten per bedrijf, de arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer in gid. in de groenteteelt, de snijbloemeteelt, de potplantenteelt onder glas en de totale glassector in 1988 in vergelijking met de resultaten in 1987 1)

	Groenten onder glas 1)		Snijbloemen onder glas 1)		Potplanten onder glas 1)		Totaal tuinbouw onder glas 1)	
Glasoppervl., gem. per bedrijf (are)	1987	1988	1987	1988	1987	1988	1987	1988
1. Uitkomsten								
a. per bedrijf								
kosten	572400	583500	602700	617000	846900	884900	632700	649500
opbrengsten	616100	593400	608100	617000	850100	884900	654000	653600
netto-bedrijfsresultaat	43700	9900	5400	0	3200	0	21300	4100
idem per f 100,- kosten	8	2	1	0	0	0	3	1
b. per ondernemer								
arbeidsopbrengst 2)	96400	76500	71600	69500	69700	68500	83000	72700
ondernemersinkomen 3)	111800	92000	86700	84600	83800	82100	98100	87800
2. Uitkomsten per m2 glasoppervl.								
Kosten:								
rente en afschrijving	12,10	12,40	17,10	17,50	21,10	21,80	15,20	15,60
brandstof	8,30	8,30	7,60	7,30	9,40	8,70	8,20	7,90
arbeid	18,10	18,40	21,90	22,70	33,90	35,50	21,40	22,00
overige kosten	16,50	16,50	24,10	24,90	51,80	54,20	23,40	24,10
Totaal	55,00	55,60	70,70	72,40	116,20	120,20	68,20	69,60
Opbrengsten	59,20	56,50	71,30	72,40	116,60	120,20	70,50	70,00
Netto-bedrijfsresultaat	4,20	0,90	0,60	0	0,40	0	2,30	0,40

- 1) Op het moment van het opstellen van de raming 1988 zijn de definitieve cijfers 1987 nog niet beschikbaar. Voor 1987 zijn voorlopige uitkomsten vermeld.
- 2) Netto-bedrijfsresultaat + berekende kosten voor de handenarbeid van de ondernemer.
- 3) Arbeidsopbrengst + saldo berekende en betaalde rente.

Bijlage 3 Raming van de resultaten per bedrijf, de arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer in gld. in de champignonteelt in 1988 in vergelijking met de resultaten in 1987

	Champignons	
	1987	1988
Teeltoppervlakte, gem. per bedrijf (m2)	1220	1230
1. Uitkomsten		
a. per bedrijf		
kosten	440700	452600
opbrengsten	406900	439400
netto-bedrijfsresultaat	-33800	-13200
idem per f 100,- kosten	-8	-3
b. per ondernemer		
arbeidsopbrengst 1)	39800	58300
ondernemersinkomen 2)	48900	65500
2. Uitkomsten per m2 teeltoppervlakte		
Kosten:		
rente en afschrijving	67,10	66,70
brandstof	9,50	9,80
arbeid	128,50	130,40
compost, broed en dekgrond	86,10	88,50
overige kosten	69,70	71,60
Totaal	360,90	367,00
Opbrengsten	333,20	356,30
Netto-bedrijfsresultaat	-27,70	-10,70
1) Netto-bedrijfsresultaat + berekende kosten voor de handenarbeid van de ondernemer.		
2) Arbeidsopbrengst + saldo berekende en betaalde rente.		